

2018-03-22

531-4457-2018
NV-08904-17

Kontaktperson

Miljöavdelningen

Charlott Stenberg

010-224 1607

charlott.stenberg@lansstyrelsen.se

Naturvårdsverket

registrator@naturvardsverket.se (via e-post)

Samråd om gränsöverskridande miljöpåverkan enligt Esbokonventionen för planerade gasledningsprojektet Baltic Pipe

Länsstyrelsens synpunkter

Länsstyrelsen bedömer att den planerade gasledningen kan komma att innebära en påverkan på Natura 2000-området ”Sydvästskånes utsjövatten”, yrkesfiske samt kulturmiljö.

Natura 2000

Enligt det ena av två förslag på sträckning kommer den planerade gasledningen Baltic Pipe att förläggas mellan Danmark och Polen via svensk ekonomisk zon. Ledningen kommer i så fall att gå genom Natura 2000-området ”Sydvästskånes utsjövatten” som i huvudsak är utpekad för att bevara tumlare (*Phocoena phocoena*) – en art som är skyddad enligt art- och habitatdirektivet och EU:s medlemsländer är därmed skyldiga att bevara arten. På HELCOM:s rödlista har Östersjöpopulationen bedömts som akut hotad och omfattar ca 500 individer medan Bälthavspopulationen anses vara sårbar.

Länsstyrelsen Skåne gör bedömningen att anläggandet av den planerade gasledningen utgör en sådan åtgärd som på ett betydande sätt kan påverka miljön i området. Arbetena kommer därför i svensk ekonomisk zon, utöver prövning enligt kontinentalsockellagen, även att kräva en prövning enligt Natura 2000. Det är inte endast arbeten som faktiskt utförs inom Natura 2000-området som kan ha en betydande påverkan. Även arbeten som sker utanför området, i andra länders vatten, kan påverka de värden som Natura 2000-området ska skydda. Då danskt vatten gränsar till Natura 2000-området anser Länsstyrelsen Skåne att det är viktigt att även Danmark vid sin prövning utreder vad de planerade arbetena kan få för konsekvenser på Natura 2000-området i svenskt vatten. Samt vilka försiktighetsåtgärder som kan vidtas för att skydda tumlaren och habitatet inom Natura 2000-området vid arbeten i danskt vatten. Detsamma gäller för Tyskland om alternativet genom tysk ekonomisk zon väljs.

Verksamhetsutövaren bör genom fältundersökningar, som även omfattar årstidsvariationer, skapa sig sådan kunskap att det är möjligt att bedöma vilken tidsperiod som är mest lämpad för anläggningsarbeten och som därmed innebär minst skada på naturvärden. Prioriterade naturvärden är marina däggdjur (främst tumlare), sjöfågel, fisk samt eventuella rev. En redogörelse av konsekvenserna om annan tidsperiod väljs bör

ingå. En särskild tyngd bör ligga på rörelsemönstret för tumlare och de populationer som nyttjar aktuellt område, vilka är både Östersjöpopulationen och Bälthavspopulationen, och sättas i ett ekologiskt perspektiv för arten/populationen. När det gäller sjöfåglar övervintrar många i södra Östersjön och är beroende av en god födotillgång på vintern för att samla energi.

Fältundersökningarna bör också ha sådan noggrannhet att det är möjligt att bedöma vilken sträckning som utgör minst skada på naturvärden. Vilka naturvärden som ska prioriteras framgår ovan. En redogörelse för konsekvenserna om annan sträckning väljs bör ingå. Likaså bör en beskrivning av de naturvärden som finns inom beräknat påverkansområde ingå. Påverkansområde är inte detsamma som undersökningsområde. Påverkan bör inkludera buller, sedimentspridning och direkt fysik påverkan.

För att göra det möjligt att förutse eventuell påverkan på naturvärden, yrkesfiske och kulturmiljö i svenska vatten av grumlande arbeten vid anläggningsfasen bör verksamhetsutövaren modellera konsekvenser av resuspension och sedimentation av bottensediment. Att klargöra är t ex hur långt partiklar sprids och intill vilket avstånd orsakad uppgrumling kan förväntas påverka fiskars födosök, födotillgång, lekbeteenden och rörelsemönster. Att också klargöra är inom vilket avstånd sedimentation kan bedömas skada vegetation och bottenfauna.

Verksamhetsutövaren bör även modellera konsekvenser av buller vid anläggningsarbetet, och detta anpassat till de olika alternativa sträckningarna och anläggningsmetoder. Eftersom olikheter i metod, djupförhållanden och andra miljövariabler kan ha stor inverkan på undervattensakustiken. Bullerspridning och effektgränser bör lämpligen åskådliggöras med ljudkartor. Att redovisa är t ex avstånd där det totala bullret är hörbart för olika fiskarter och för marina däggdjur. Särskild vikt ska ges tumlaren. Att redovisa är avstånd där bullret släcker ut eller maskerar naturliga ljud som tumlaren använder vid kommunikation och ekolokalisering för undvikande av risker (t ex fiskeredskap) annan navigering och födosök. Modellen bör också visa på vilka avstånd man kan förvänta sig beteendeförändringar, t ex stort födosök, passivitet, undvikande eller flykt från ljudkällan. Modellen bör också beskriva på vilka avstånd tillfällig och permanent hörselnedsättning kan orsakas.

Verksamhetsutövaren bör även redovisa vilka försiktighetsåtgärder som kommer att vidtas för att begränsa bullerspridning under anläggningsfasen inklusive eventuell röjning av militär ammunition.

Bolaget bör även redogöra för påverkan på inflödet av vatten i Östersjön. Förändringar av strömmar och utbytet av vatten i Östersjön kan få stora konsekvenser och det är viktigt att bolaget redogör för den totala gränsöverskridande påverkan av ledningen.

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) bör även innehålla en redogörelse av påverkan på bottenhabitat och ekologi i området om en mjukbottenmiljö ersätts med hårbotten dvs genom eventuell stenläggning eller att ledningen i sig blir en artificiell hårbotten.

Likaså bör MKB innehålla en redogörelse för hur olika anläggningsmetoder, inkluderande alla delar i anläggningsarbetet som t ex ankardragning eller dynamiskt positioneringssystem, påverkar bottenpografi både på kort och lång sikt med en bedömning av risk för att djuphålor skapas där organiskt material kan ansamlas och ge upphov till syrefria miljöer.

Verksamhetsutövaren bör göra en modellering av utbredning av buller från ledningen när den är i drift som visar på vilka avstånd den kan höras av olika fiskarter och en bedömning av vilken påverkan detta kan förväntas ha på fiskekologin i området. Motsvarande bör göras även för tumlare där beräkningar på vilket avstånd ljudet kan förväntas maskera andra ljud och konsekvenserna detta kan få för tumlares möjlighet att kommunicera, navigera, leta föda, höra föda, upptäcka andra hot som exempelvis bottensatta nät eller övergivna fiskeredskap.

Verksamhetsutövaren bör även redogöra för den kumulativa påverkan av främst undervattensbuller i havsmiljön för både anläggningsfasen och driftfasen där befintliga och planerade verksamheters påverkan vägs in. En analys av en möjlig barriäreffekt, ensamt eller kumulativt, bör ingå.

Den kumulativa påverkan för tumlare och rastande/övervintrande sjöfågel bör också inberäkna pågående och planerade exploateringar och nyttjande i andra motsvarande livsmiljöer. På den svenska sidan finns bl a vindkraftsutbyggnadsplaner på svenska Kriegers flak, i Hanöbukten och på Midsjöbankarna samt på Stora Middelgrund. Midsjöbankarna är också föremål för en annan ledningsdragning – Nord Stream 2, mellan Ryssland och Tyskland. Anledningen till att Länsstyrelsen Skåne inte föreslog att Natura 2000-området "Sydvästskaänes utsjövatten" skulle läggas till SPA-nätverket var ett bristande underlag vad gäller sjöfåglars eventuella nyttjande av området. Endast de nordvästra delarna som angränsar till naturreservatet "Falsterbohalvöns havsområde" med överlappande Natura 2000-områden har inventerats regelmässigt. Dessa inventeringar har visat att området har stor betydelse för flera sjöfågelarter. Djupet inom "Sydvästskaänes utsjövatten" är inte större än att flera arter dykänder kan dyka till botten i åtminstone en stor del av området. För fiskätande arter har djupet mindre betydelse.

För arter vars populationer där individer rör sig över stora områden, såsom sjöfågel och marina däggdjur bör den kumulativa påverkan av olika verksamheter beskrivas även över nationsgränser för motsvarande livsmiljöer. Nyttjandet av havet för olika verksamheter ökar hela tiden. Det gäller inte bara sjöfart utan även olika exploateringsföretag, t.ex.

sådana kopplade till energiförsörjning. Utöver detta pågår yrkesfiske som är förenat med ekosystempåverkan och i vissa fall risk för bifångst av sjöfågel och marina däggdjur. Födoresurser och andra värden i livsmiljön är inte jämnt fördelade i havet. Detta innebär att det är viktigt att väga in verksamheter i andra områden så att inte arternas populationer störs överallt samtidigt. Det skulle t ex orsaka stor skada om sjöfågeln utesluts från alla övervintringsområden under en och samma vinter. Det är viktigt att detta belyses inte minst i Esbo-samråden i de olika länderna.

Yrkesfiske

Inom havsområdet för de båda alternativa ledningssträckningarna bedrivs ett kommersiellt fiske av svenska, danska, polska och tyska fiskare efter främst torsk, sill och skarpsill. Området är inte klassat som varandes av riksintresse yrkesfisket, sannolikt beroende på att området inte är beläget inom svenskt territorium.

Anläggningsfasen

Länsstyrelsen bedömer att påverkan på fisket inte kommer att vara betydande då störningen kommer att vara kortvarig och tillfällig. Enligt underlaget förväntas den lokala påverkan vara i några timmar till få dagar och säkerhetszonerna beräknas vara mindre än 3 km.

Driftsfasen

Påverkan kan främst komma att påverka bottenrålfisket efter torsk. Länsstyrelsen finner inte att avsikten är att ledningen ska vara överstrålningsbar längs hela sträckningen. Detta bör i så fall kunna påverka fiskets utövande i delar av området och samtidigt medföra en säkerhetsrisk både vad avser yrkesfiske och gasledningen. Länsstyrelsen förutsätter därför att fisket kommer att kompenseras för merkostnader och uteblivna intäkter om det i framtiden skulle visa sig att ledningen medför fångstbortfall t ex på grund av att den blockerar vissa fiskeplatser eller medför förlängda gångtider för fiskefartygen. Likaså om ledningen kommer att visa sig föranleda restriktioner i fisket.

Kulturmiljö

Den planerade sträckningen verkar inte beröra registrerade fornlämningar men ett problem är att de flesta skepps- och flygplansvrak inte är registrerade. Även icke-registrerade vrak har skydd i lagens mening och flygplansvrak betraktas dessutom som krigsgrav av respektive nation. Verksamhetsutövaren måste alltså inventera utredningssträckan med sonar-scanning och magnetometer. Detta är viktigt inte minst på grund av risken att explosivt material såsom minor kan förekomma på havsbotten.

Vad gäller stenåldersboplatser är djupet sannolikt för stort längs större delen av sträckningen (dvs djupare än 28 meter) för att det ska kunna finnas boplatser. Sträckan är

så pass lång att stickprover för att finna boplatser förmodligen inte är en rimlig och meningsfull metod.

Redogörelse för ärendet

Naturvårdsverket har berett Länsstyrelsen Skåne möjlighet att lämna synpunkter på eventuell betydande gränsöverskridande miljöpåverkan av gasledningsprojektet Baltic Pipe och vad kommande miljökonsekvensbeskrivning bör innehålla för att beskriva denna påverkan på Sverige från projektets delar i respektive Danmark, Tyskland och Polen.

Detta ärende har avgjorts av ställföreträdande avdelningschef Kristian Wennberg, beslutande, och vattenhandläggare Charlott Stenberg, föredragande. I handläggningen har även handläggarna Lars Mohlin, Josefine Andersson, Eva Ohlsson samt Anders Rosendahl medverkat utan att delta i avgörandet.

Kristian Wennberg

Charlott Stenberg

Denna handling har hanterats digitalt och saknar därför nammunderskrift.